

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT AQRAR UNIVERSİTETİ
Maliyyə və iqtisadi nəzəriyyə kafedrası

SİLLABUS

Iqtisadi fikirlər tarixi(3kredit (AKTS))

Müəllim haqqında məlumat

Müəllim:Bağirova Təranə Adil qızı

Kafedra: Maliyyə və iqtisadi nəzəriyyə kafedrası, 1-ci mərtəbə, 118

İş nömrəsi:

Mob: 55 743 00 40

İş saatları: 8 00 – 16 00

E-mail: baqirova1972@mail.ru

Gəncə 2021

Müəllim əvvəlcədən tələbələrə elektron poçtla məlumat verəcək və ya iş vaxtının yenidən təyin edilməsi zərurəti yarandıqda bu barədə məlumat verəcəkdir.

Bu sillabus kursa aid olan bütün praktiki aspektləri, tələbləri və müddətləri əhatə edən əsas sənəddir. Sənəd tələbələr tərəfindən alındıqdan dərhal sonra hərtərəfli oxumalı və semestr ərzində bu sənədin tələblərinə əməl edilməlidir.

Tələbələr WhatsApp qrupu və ya tələbələrin e-poçt qrupu vasitəsilə müəllimlə əlaqə qura bilirlər. Bu e-poçt ünvanı, elektron məlumatların ötürülməsi üçün tələb olunur, burada tələbələr müəllim tərəfindən təqdim oluna fənləəlaqəli informasiyalarla tanış ola bilirlər.

Kurs cədvəli

Dərslər aşağıdakı zamanlarda ənənəvi qaydada keçiriləcək:

Cümə axşamı, 16:00-17:00 (mühazirə)

Cümə, 13:30-14:30 (seminar)

Fənnin təsviri

Milli iqtisadi inkişafın mütərəqqi sistemə daxil olması ilə ictimai sosial elmlərin, o cümlədən iqtisadi təlimlər tarixinin müasir təfəkkür baxımından şərh edilməsi vacib cəhətlərdən biridir. Aydın olduğu kimi, keçmiş ittifaqın ali məktəblərində, o cümlədən respublikamızda da bütün ictimai-sosial elmlər sırf ideoloji və siyasi baxımından öyrənilmişdir. Lakin bugünkü həyatın tələbatına uyğun, çevik, mənimsənilməsi mümkün olan, hər cür abstrakt, mühafizəkar baxışlardan kənar olan iqtisadi təlimlərin öyrənilməsi son dərəcədə zəruridir. Bu labüd cəhət sırf iqtisadi tədris ocaqlarında daha da aktuallaşır. Çünki iqtisadi nəzəriyyənin metodoloji prinsiplərini, bazar sisteminin ümumi problemlərini, makro və mikroiqtisadi nəzəriyyələri, milli iqtisadiyyatın formalaşması xüsusiyyətlərini, ümumdünya təsərrüfat əlaqələrini öyrəndikdən sonra iqtisadi təlimlər tarixinin konseptual müddəalarının tədris olunmasına böyük ehtiyac duyulur. Bu baxımdan "İqtisadi təlimlər tarixi" son dərəcə aktual və əhəmiyyətli bir vəzifənin həyata keçirilməsinə həsr edilib.

Fənn tələbələrə aşağıdakıları təmin edəcəkdir:

- bazar iqtisadiyyatının həm mikro-, həm də makro səviyyədə fəaliyyətinin prinsipləri və qanunları haqqında ümumi təsəvvür yaratmaq;
- iqtisadi təhlilin spesifikasiyası ilə tanış etmək; iqtisadiyyatla maraqlananlar üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

- mikro və makroiqtisadiyyatda baş verən mürəkkəb hadisələri müəyyənləşdirmək və düzgün təhlil etmək üsulları haqqında obyektiv mənzərə yaratmaq;
- tələbələrdə iqtisadi təfəkkürü formalaşdırmaq, mürəkkəb iqtisadi reallıqların məntiqi təhlil etmə bacarığını öyrətmək və malik olduqları bilikləri real həyatda tətbiq etmək qabiliyyətini yaratmaq;
- tələbələrdə iqtisadçı kimi düşünmə və hərəkət etmək qabiliyyətini formalaşdırmaq.

İqtisadi təlimlər tarixinin öyrənilməsinin müstəqillik şəraitində xüsusi əhəmiyyəti vardır. Çünki ölkədə yeni iqtisadi sistemə keçid məsələsinin qarşıya qoyulması, bu sistemin üstünlüklərinin və məhdudiyyətlərinin üzə çıxarılması bilavasitə iqtisad elmində artıq özünə həyati vəsiqə qazanmış iqtisadi fikirlərdən, nəzəriyyələrdən və cərəyanlardan irəli gələn əsaslandırılmış müddəalardan asılıdır. Ona görə də iqtisadi təlimlər tarixinin öyrənilməsi istiqamətində müstəqillik dövründə bir sıra tutarlı monoqrafiyalar, tədris vəsaitləri və proqramları, mühazirə mətnləri və bir sıra elmi məqalələr yazılmışdır. Lakin iqtisadi təlimlər tarixinin bütöv, tam ardıcılıqla və sistemli şəkildə öyrənilməsi son dərəcə vacib məsələlərdəndir. Bu onunla əlaqədardır ki, "İqtisadi təlimlər tarixi" iqtisadi nəzəriyyənin tarixi kimi tək-cə iqtisadi təmayüllü ali məktəblər üçün deyil, ümumiyyətlə iqtisadiyyatla maraqlananlar üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Planlaşdırılan təlim nəticələri

Fənn tədrisinin sonunda tələbələr aşağıdakıları mənimsəməlidir:

- iqtisadiyyata baxışların təkamülü. Buna görə də fənnin hər bir mövzusu, bir qayda olaraq, həmin problem üzrə iqtisadi fikrin işıqlandırılmasından başlayır;
- iqtisadi nəzəriyyənin əsas metodoloji müddəalarını dərk etmədən müasir aləmi başa düşmək mümkün deyil;
- yaranışdan obyektiv olaraq insana verilmiş fiziki aləmdən (təbiətdən) fərqli olaraq insanla bağlı iqtisadi sistemlərin təhlilinə. İnsan bu sistemin mərkəzi, nüvəsi olur. İqtisadiyyat insansız, onun tələbatları və maraqları nəzərə alınmadan mövcud ola bilməz. Lakin ayrı-ayrı iqtisadi sistemlərdə insan davranışının öz spesifikasiyası var;

- iqtisadi fikirlərin, nəzəriyyələrin meydana gəlməsini, formalaşmasını və inkişafını şərh etməklə ilk dəfə olaraq Şərqdə, Azərbaycanda iqtisadi təlimin meydana gəlməsini və inkişafını şərh etməyə çalışmışlar.

- Azərbaycanda bazar sisteminin təşəkkül tapmasına və formalaşmasına başlanılır ki, şübhəsiz ki, bu da bir neçə onilliklərin işidir. Bu əsasdan da iqtisadi təlimlər tarixi dərslində keçid dövrünün xarakterik xüsusiyyətləri barədə, sahibkarlığın formalaşması istiqamətləri barədə, dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin həddi barədə, bazarın modelləri haqqında tarixin keçmiş olduğu yollar barədə elmi

əsaslandırılmış müddəə və fikirlərin nəzəriyyə və konsepsiyaların şərhinin verilməsinə cəhd göstərilmişdir. Keçmiş öyrənmədən gələcəyi yaratmaq mümkün deyil.

- yaranmış iqtisadi vəziyyəti düzgün qiymətləndirmək məqsədilə dünya təcrübəsindən, ələlxüsus, həmin problemin müxtəlif ölkələrdə vəziyyətinə.

Fənn üçün 45 saat (3 kredit) verilir. Fənn 15 həftəlik bir semestr ərzində tədris olunmaq üçün hazırlanmışdır. Hər iki həftədən bir (alt –üst həftə olmaqla)2saat mühazirə, hər həftə 2 saat seminar var.

Fənnin tematik təqvim

Mövzuların saat bölgüsü

Mövzular		
	Mühazirə	Seminar
İqtisadi fikirlər tarixi elminin predmeti metodu və strukturu. Qədim dünyada və o əsrlərdə iqtisadi fikirlərin yaranması	2	4
Merkantilizm və onun inkişaf mərhələləri	2	4
Klassik siyasi iqtisadın yaranması və inkişafı Tənqidi məktəbin yaranması və inkişafı	2	4
Sosialist iqtisadi fikirlərin yaranması inkişafı. Marjinalizm və neoklassik məktəblərin formalaşması	2	4
Keynsçilik və onun təkamülü . Neoliberalizm Müasir konservatizm	2	4
Müasir institusionalizm. Neoklassik nəzəriyyəyə yenidən baxış: bazar tarazsızlığı rəqabət və inhisarçılıq	2	4
Feodalizm dövründə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında iqtisadi kateqoriyaların rolu və ona dair iqtisadi baxışlar	2	4
Dünya təsərrüfatı haqqında nəzəriyyələr	1	2
Cəmi :	15	30

Mühazirənin quruluşu

Mühazirə müddəti 80 dəqiqə onlayn olaraq planlaşdırılır. Mühazirə zamanı mövzu ilə bağlı qeydlər etmək tələbələrin məsuliyyətidir. Mühazirənin elektron versiyası müəllim və ya universitetin veb saytından əldə edilə bilər.

Mühazirə zamanı slayd materiallardan tez-tez istifadə ediləcəkdir. Mühazirə zamanı tələbələr mühazirəçidən qeyri-müəyyən olan materialı təkrarlamasını və ya aydınlaşdırmasını tələb edə bilərlər. Hər bir mövzu üzrə ədəbiyyatın müvafiq siyahısı tədris proqramının son hissəsində verilmişdir. Bundan əlavə, tələbələrin internet resurslarından istifadə etmələri məsləhətdir.

Mövzuya ayrılan saatların 25% -dən çoxunda iştirak etməyən tələbələr imtahana buraxılmırlar (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 24 dekabr 2013-cü il tarixli, 348 nömrəli qərarı).

Seminar

Seminar mövzuları və istifadə olunan ədəbiyyat siyahısı əvvəlcədən tələbələrə təqdim ediləcəkdir. Hər seminar üçün iki saat vaxt verilir. Seminarın əvvəlində tələbələrin nəzəri bilikləri təsdiqlənəcəkdir. Hər bir tələbə verilən suallara cavab verməli və mövzunu və onun əsas məntiqini başa düşdüyünü nümayiş etdirməlidir. Cavablar əzbərlənərsə və səthi olarsa, tələbənin fənni mənimsəmədiyi hesab olunur.

Hər tələbədən mövzu ilə əlaqəli bir təqdimat hazırlamaq tələb olunur. 10-15 dəqiqəlik təqdimatlar əvvəlcədən hazırlanmalıdır. 10-15 slayddan ibarət ola bilər. Təqdimatın sonunda nəticələri ümumiləşdirmək lazımdır. Təqdimatdan sonra mövzu bütün auditoriya tərəfindən müzakirə olunur. Tələbələrə əhatə olunan mövzu ilə bağlı test sualları da təqdim olunur. Tələbələr hər dərstdə sual cavabda aktiv iştirak etməli, mövzunu sərbəst, aydın, ardıcıl danışmağı bacarmalıdır.

Tələbələr üçün tövsiyələr: *Tələbələr auditoriyada fəal iştirak etməyə, sual verməkdən, fikirlərini bildirməkdən və səhv etməkdən çəkinməməlidirlər.*

Sərbəst işlər

Fərdi tapşırıqlar müəllim tərəfindən təyin olunmuş vaxtda təqdim edilməlidir. Fərdi tapşırıqlar iki səhifədən az olmamalıdır. Fərdi tapşırıqlar tələbənin fəslə tam başa düşdüyü zaman qəbul edilir. Əks təqdirdə, tapşırıq qəbul edilmir və ümumi baldan çıxılır. Fərdi tapşırıqların gec təqdim edilməsi qəbul edilmir və

qiymətləndirilmir. Bununla birlikdə, növbəti ayın balları hesablanarkən, yuxarıdakı şərtlər daxilində fərdi tapşırıqlar yenidən təqdim edilə bilər.

Bundan əlavə olaraq, ədəbiyyat icmal, qrup və ya fərdi şəkildə təqdimatlar, sorğu və müəllimin müəyyənləşdirdiyi digər formada aparıla bilər.

İmtahan

İmtahan beş sualdan ibarət olacaqdır. Təqdim olunan bal dəyişdirilə bilməz (mexaniki və ya mövzunun hesablanmasında səhvlər istisna olmaqla). Verilən imtahan balı ilə razılaşmırsınızsa, bu məqsədlə Universitet tərəfindən yaradılan Apelyasiya komissiyası şikayət edə bilərsiniz. Apelyasiya komissiyası şikayətinizi əsaslı hesab edərsə, sizə yenidən imtahan vermək imkanı verilə bilər.

Qiymətləndirmə

Kurs qiymətləri aşağıdakı cədvəldə qeyd edildiyi kimi dərəcə davamiyyət, fərdi tapşırıqlar, seminar balları və buraxılış imtahanı balları ilə müəyyən ediləcək:

Fəaliyyət növü	Maksimum qiymətləndirmə	Yekun qiymətləndirmənin %-i
Dərəcə davamiyyət	10 bal	10%
Fərdi tapşırıqlar (10 mövzu)	Hər sərbəst işə 1 bal	10%
Seminar nəticələri	30 bal	30%
İmtahan imtahan nəticəsi	50 bal	50%
Yekun kurs balı	100 bal	100%

Təvsiyə olunan ədəbiyyat

İSTİFADƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT

1. T.S.Vəliyev. İqtisad elminin nəzəri əsaslarının tarixi təkamülü, Bakı, 1999.
2. Z.Səmədşad. Dünya iqtisadiyyatı. Çin iqtisadi möcüzəsi, Bakı, 2001.
3. O Məmmədli. İqtisadi təlimlər tarixi Gəncə 1999
4. M.X.Meybullayev. "XIX əsrin iqtisadçılarının əsərlərində klassik elmi sistemin inkişafı", Bakı, 2001.

5. A.Marşall. "Siyasi iqtisadın prinsipləri", I-III cildlər, M.1993
6. C.Keyns. Məşğulluğun və faizin ümumi nəzəriyyələri, M.1978.
7. F.M.Fridman. Seçilmiş əsərləri, M.1987
8. Y.Şumpeter. İqtisadi inkişaf nəzəriyyəsi. M.1982
9. R.Makkonnelli və A.Bryu. "Ekonomiks", I-II hissələr. M.1999
10. А.В.Аникин Юность науки. М. 1979.
11. Я.С.Ядгаров. История экономических учений.М.1996.
12. История экономических учений. Учебное пособие. Под ред. В.Автомова. О.Ананина.Н.Макашевой. М.2000.